

Motion till riksdagen 2016/17:1068

av **Jan Björklund m.fl. (L)**

En politik som öppnar dörren till det svenska samhället

Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att barnfamiljer inte ska splittras och att korta uppehållstillstånd försvårar integrationen, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att boendekedjan för asylsökande och nyanlända ska förbättras och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att det krävs reformer för att även de med låg utbildning ska få jobb, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att höga ingångslöner försvårar integrationen, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
5. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att införa startjobb och tillkännager detta för regeringen.
6. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att möjliggöra för praktikplatser i ett år och tillkännager detta för regeringen.
7. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om validering och kompletterande utbildning och tillkännager detta för regeringen.
8. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att införa yrkesskola och tillkännager detta för regeringen.
9. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att förbättra undervisningen i svenska för invandrare och tillkännager detta för regeringen.
10. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om kunskaper om det svenska samhället och tillkännager detta för regeringen.
11. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att jämställdhet och andra demokratiska värden ska genomsyra samhällsorienteringen och tillkännager detta för regeringen.
12. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att tydliggöra kraven på att delta i etableringsinsatser och tillkännager detta för regeringen.

13. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att sänka etableringsersättningen vid frånvaro på grund av vård av barn eller sjukdom och tillkännager detta för regeringen.
14. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att kvinnor och män ska mötas av samma förväntningar och tillkännager detta för regeringen.
15. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att förbättra skolgången för asylsökande och nyanlända och tillkännager detta för regeringen.
16. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om civilsamhällets roll för att främja nyanländas etablering och tillkännager detta för regeringen.

Motivering

Vår tradition av öppenhet gentemot omvärlden har gjort Sverige till ett bättre och rikare land. Det har bidragit till vårt lands utveckling och till ekonomisk tillväxt som har byggt vårt välfärdssamhälle. De människor som under årens lopp kommit hit från andra länder, oavsett om de flytt eller sökt sig hit av andra skäl, har på olika sätt berikat Sverige. I dag bor här människor med rötter från världens alla hörn och här talas i princip världens alla större språk. Det gör Sverige och det svenska samhället rikare på många sätt. Det ger oss stora möjligheter på en global marknad. Sverige, liksom många andra länder, står inför det faktum att fler och fler blir äldre samtidigt som en allt lägre andel av befolkningen befinner sig i arbetsför ålder. Att fler kommer till Sverige och jobbar är viktigt för vårt framtida välstånd.

Världen står mitt i den största flyktingkrisen i modern tid, med drygt 65 miljoner människor på flykt. Människor som flyr krig och förtryck måste kunna söka skydd. Tillsammans med andra EU-länder har Sverige ett ansvar att värna asylrätten. Sverige tog under 2015 emot 163 000 människor och det kom runt 10 000 människor i veckan. Myndigheter, kommuner och civilsamhället gjorde viktiga insatser för att bara klara av att ge alla dessa människor tak över huvudet. Den rådande flyktingkrisen är framför allt en kris för de människor som tvingas fly, men när så många människor på kort tid kommer till Sverige befinner sig det svenska mottagandet i ett mycket ansträngt läge. Sverige har därför behövt vidta åtgärder för att minska antalet asylsökande som söker sig hit. Det handlar om att kunna ta emot de som flyr på ett värdigt och bra sätt och det handlar om att ge skydd åt dem som verkligen behöver skydd. Därför var Liberalerna drivande i att få till stånd den blocköverskridande migrationsöverenskommelsen som slöts mellan allianspartierna och regeringen hösten 2015. Överenskommelsen innebär att Sveriges mottagningsregler i större utsträckning liknar andra jämförbara länder, till exempel Tyskland, samt en rad åtgärder för att förbättra och effektivisera svenskt mottagande och integration.

Sedan 20 juli 2016 gäller regeringens restriktiva migrationslagstiftning som innebär att svensk lagstiftning ligger på en miniminivå enligt EU-rätten och internationella konventioner. Svensk migrationslagstiftning behöver ligga mer i linje med andra europeiska länder men Liberalerna kan inte acceptera allt för restriktiva och inhumana regler vilket framkommer av Liberalernas följdmotion i ärendet. Vi röstade därför emot regler som innebär att barnfamiljer splittras. Liberalerna tog också tydlig ställning mot flera andra förslag, till exempel de allt för korta uppehållstillstånden som kraftigt försämrar integrationen då nyanlända får svårare att etablera sig på arbetsmarknaden.

Gruppen alternativt skyddsbehövande, som framförallt omfattar syrier, får nu tidsbegränsat uppehållstillstånd i 13 månader. Det leder till etableringsplaner som i praktiken är betydligt kortare än ett år. Bara att få rätt insatser på plats kan ta tid med svensk myndighetsbyråkrati och dagens långa handläggningstider. Individen måste ges realistiska förutsättningar att komma i jobb och komma in i det svenska samhället. Tiden för uppehållstillstånd bör istället ligga mer i linje med det som framkommer av migrationsöverenskommelsen, dvs. treåriga uppehållstillstånd. Vi noterar också att en rad remissinstanser var kritiska till regeringens förslag och att Arbetsförmedlingen just pekat på praktiska problem med att genomföra etableringsreformen utifrån ettåriga tillstånd.

Mottagandet av nyanlända måste jämnas ut mer i landet. Många kommuner har tagit ett stort ansvar, medan andra inte har gjort tillräckligt. Det är därför positivt att kommuner nu kan åläggas att ta emot fler nyanlända. Regeringen har tidigare avskaffat den prestationsbaserade ersättningen till kommuner som tar ett stort ansvar för mottagandet, vilket Liberalerna beklagar. Vi hade gärna sett ett system med ett reformerat prestationsbaserat stöd och en höjd schablonersättning.

Det är avgörande att Sverige avsevärt förbättrar möjligheterna för asylsökande och nyanlända att snabbare komma in på arbetsmarknaden och i det svenska samhället, annars riskerar allt för många att hamna i ett långvarigt utanförskap och bidragsberoende. Vi måste ge fler människor en chans att få en egen lön att leva på och en bostad.

Boendekedjan för asylsökande och nyanlända ska förbättras. Väntetider i bosättningsprocessen försenar etableringen vilket är olyckligt både för individen och för samhället. Det generella bostadsbyggandet måste öka och Sverige behöver en bostadsmarknad med fler bostäder och mer marknad.

Arbetslösheten bland personer födda utanför Europa och dem med låg utbildning ökar. Idag är 148 000 personer i Sverige som är födda utanför Europa arbetslösa. Det motsvarar 42 procent av alla inskrivna hos Arbetsförmedlingen. Nästan 58 000 nyanlända finns i etableringsuppdraget och i princip hälften av deltagarna saknar gymnasieutbildning. Dessutom finns alla de tusentals människor som befinner sig i Migrationsverkets mottagningssystem men som ännu inte finns med i jobbstatistiken. Rätt hanterat kommer många nyanlända bidra till svensk tillväxt och välfärd men det krävs reformer. Reformen för att även de med låg utbildning och svag förankring i det svenska samhället och på arbetsmarknaden ska få jobb.

Dessvärre höjer regeringen i stället skatten på jobb och företagande, något som också drabbar många utrikes födda. Istället för att bedriva en jobbfrämjandepolitik hittar regeringen på traineejobb, extratjänster, beredskapsjobb och snabbspår och dessvärre utlovas mer än vad som kan hållas. I valrörelsen utlovade Socialdemokraterna 32 000 traineejobb – nu hoppas man på 2 500 år 2017 och extratjänsterna skrivs ner från 20 000 till 2 600. Med de statliga beredskapsjobben hoppas regeringen sysselsätta 5 000 personer 2017–2020. De så kallade snabbspåren sysselsätter endast drygt 2 000 personer. Detta är otillräckligt och Liberalerna är djupt oroade över att regeringen inte vidtar de nödvändiga reformer som krävs för att fler utrikes födda ska komma i jobb och få en egen försörjning. För Liberalerna är det avgörande att fokusera på hur fler jobb skapas och hur fler nyanlända också får en lön att leva på. Vi måste öppna upp en arbetsmarknad för fler enkla jobb. RUT-reformen ska utvecklas, inte försämrats. Det måste bli billigare – inte dyrare – att anställa.

Konjunkturinstitutet, EU-kommissionen, OECD, IMF och Finanspolitiska rådet har alla pekat på att de höga ingångslönerna i Sverige försvårar integrationen. Regeringen gör vissa välkomna satsningar på utrikes födda med utbildning men gör inte tillräckligt för dem som har en lägre utbildningsnivå. Dessa människor kommer inte att hjälpas av regeringens snabbspår eller aldrig så bra system för validering. De behöver en politik som ger dem möjlighet till utbildning, men framförallt behövs en politik som ger dem chansen att få ett jobb och en lön att leva på. Därför har Liberalerna föreslagit att unga och nyanlända ska kunna få så kallade startjobb som halverar lönekostnaden för arbetsgivaren och ger individen en lön på mellan 14 000 och 16 000 kronor.

Insatser behövs för att få fram fler praktikplatser för nyanlända, vilket är en del migrationsöverenskommelsen. I dagsläget godkänner Arbetsförmedlingen dock bara sex månaders praktik, vilket ofta är för kort tid för att bli anställningsbar särskilt med tanke på att många nyanlända har bristande språkkunskaper. Praktik är den stödför som kostar minst för arbetsgivare då de inte betalar lön. Praktikanten får istället etableringsersättning eller a-kassa. Syftet med sexmånadersgränsen handlar om att arbetsgivare inte ska använda praktikanten som gratis personal, men Liberalerna anser att det finns all anledning att möjliggöra praktik som löper i ett år.

Validering och kompletterande utbildningar bidrar till att individen får sin kompetens värderad och de formella kvalifikationer som krävs för att komma in på svensk arbetsmarknad. Möjligheten till validering och kompletterande utbildningar måste förbättras och effektiviseras.

Liberalerna vill införa yrkesskola. Yrkesskola är en yrkesutbildning för vuxna motsvarande gymnasial nivå, med stort inslag av arbetsplatsförlagt lärande. Utbildningen bör rikta sig mot personer utan gymnasiekompetens, främst nyanlända, men kan även vara ett alternativ till gymnasieutbildning för vissa. Förslaget om yrkesskola är en del av migrationsöverenskommelsen. Regeringen aviserar i budgeten att de avser att ge en särskild utredare i uppdrag att undersöka hur yrkesutbildningen för vuxna, med särskilt fokus på nyanländas etablering, kan reformeras, t ex genom införandet av yrkesskolor. Det är positivt men vi oroas samtidigt av att det snart gått ett år sedan migrationsöverenskommelsen slöts och att ingen utredning ännu tillsatts.

Med bättre språkutbildning för nyanlända ökar möjligheterna att fler kommer i jobb. Undervisningen i svenska för invandrare måste ha en tydlig koppling till den kommunala vuxenutbildningen och individanpassas mer. Det ska gå att kombinera studierna med praktik och arbete och kommuner bör erbjuda utbildning på kvällstid. Små kommuner bör samverka med grannkommuner för att tillsammans öka flexibiliteten. Kopplingen till arbetsmarknaden måste stärkas och fler bör få möjlighet att lära sig svenska på jobbet. Sfi-kurser bör kunna kopplas till särskilda yrkesroller, som till exempel lastbilschaufförer eller vissa vårdyrken. Vi vill också se en ökad konkurrensutsättning med fler aktörer.

Kunskaper om det svenska samhället och demokratiska värderingar är centralt för att kunna bygga sin framtid i Sverige. Liberalerna anser att svenskundervisning och obligatorisk samhällsinformation ska ges redan under asyltiden. Vidare vill vi se en stärkt och förbättrad samhällsorientering som är obligatorisk. Jämställdhet mellan kvinnor och män inklusive vikten av kvinnors och mäns lika möjligheter och skyldigheter i samhället generellt och på svensk arbetsmarknad ska betonas. Frågor om hedersrelaterat våld och förtryck ska lyftas fram. Även hbtq-personers rättigheter måste behandlas och frågor om yttrandefrihet och tryckfrihet liksom andra centrala frågor för vårt demokratiska samhälle måste belysas.

Genom årtionden har kvinnor i Sverige fått ökad frihet och självständighet. Detta har bidragit till frihet för kvinnor som individer men har också bidragit till vårt samhälles utveckling och ekonomiska tillväxt. Att ha ett jobb och en egen lön ökar kvinnors självständighet både gentemot samhället och gentemot sina partner. Denna frihets- och självständighetsresa måste idag få omfatta fler. Allt för många utrikes födda kvinnor, framförallt de som kommer som asylsökande eller anhöriginvandrare, står utan jobb och egen lön. De är antingen beroende av samhällets ekonomiska stöd eller sin makes. Dessa kvinnor måste ges möjlighet till egen försörjning, makt att styra sitt eget liv och bli en del av det svenska samhället. Mer insatser behövs för att öka utrikes födda kvinnors deltagande på arbetsmarknaden och kontakten med arbetsmarknaden måste tidigareläggas. Kvinnor och män måste mötas av samma förväntningar och krav på att jobba och få en egen lön att leva på. Liberalerna anser att det är rimligt att begränsa föräldrappeningen för nyanlända för att främja framförallt kvinnors introduktion på arbetsmarknaden.

När en person fått uppehållstillstånd är deltagande i samhällsorientering ofta en viktig del i etableringsinsatserna. Dessvärre deltar endast ca 37 procent enligt Riksrevisionsverket i samhällsorienteringen vilket är allt för lågt. Även deltagandet i sfi-studier är för lågt och deltagarandelen är lägst för de som enbart har gått grundskolan i hemlandet. Av dessa personer är det cirka 20 procent som fullföljt. Därmed är det den grupp som kanske är i störst behov av sfi som tyvärr är den som får minst utbildning. Kraven på att delta i svenskundervisning, samhällsorientering och andra etableringsinsatser måste tydliggöras. Redan i dag finns det en tydlig koppling mellan deltagande i etableringsinsatser och rätten att få ersättning. Liberalernas bedömning är att denna möjlighet inte används i rätt utsträckning och att det finns allt för generösa regler för hur länge en person kan vara frånvarande utan att ersättningen sätts ner. Till exempel har en person rätt att behålla full ersättning vid frånvaro om den beror på sjukdom och vård av barn förutsatt att frånvaron inte är längre än 30 dagar. Liberalerna anser att det är rimligt att etableringsersättningen sänks vid frånvaro på grund av t.ex. vård av barn till 80 procent på samma sätt som det sker vid frånvaro från till exempel arbete eller aktivitetsstöd. Vi anser också att rutinerna kring rapportering av skolk och frånvaro måste skärpas och etableringsersättningen måste sänkas när det är befogat.

Det stora antalet asylsökande och nyanlända elever innebär en stor utmaning för den svenska skolan. Skolgången för asylsökande och nyanlända elever behöver förbättras ytterligare. På längre sikt krävs att staten tar tillbaka huvudmannaskapet för skolan för att uppnå likvärdiga förutsättningar för skolan i hela Sverige, men innan den reformen förverkligas behöver kommuner satsa mer på skolor med låga resultat där andelen nyanlända elever ofta är hög.

Att snabbt lära sig svenska är grunden för att klara skolan och komma in i samhället. Vi vill att alla nyanlända elever ska få extra undervisning i svenska och att den ska anpassas efter varje elevs förkunskaper och behov. Nyanlända elever ska mötas av höga förväntningar och en undervisning som är anpassad till deras förkunskaper. Elevens kunskapsnivå ska kartläggas inom ett par månader för att snabbt kunna delta i ordinarie undervisning i så många ämnen som möjligt.

De nyanlända ungdomar som kommer sent till Sverige ska ges en möjlighet att uppnå kunskapsmålen i svensk grundskola. Liberalerna anser att de bör omfattas av en förlängd skolplikt till 18 respektive 20 år, kunna studera enligt en prioriterad timplan och få ett kortare sommarlov för att nå behörighet till gymnasiet.

Svensk skola lider av ordningsproblem och det är framförallt de svaga eleverna, till exempel i utsatta områden, som drabbas. Skolor med ordningsproblem bör få möjlighet till mer resurser för att aktivt kunna arbeta med att komma tillrätta med ordningsproblemen. Vidare vill vi ge resurser för att förebygga skolans ordningsproblem och inrätta en kommission som får i uppdrag att fördela bidragen och aktivt arbeta för ordning och reda i skolan.

Det civila samhället spelar en viktig roll när det gäller att främja nyanländas väg in i det svenska samhället. Verksamheten med flyktingguider introducerades under Liberalernas tid i alliansregeringen och har bidragit till att nya kontakter och mötesplatser skapats mellan nyanlända och det civila samhället. Det handlar om verksamheter som till exempel bidrar till språkträning och kunskaper om det svenska samhället. Idrottsrörelser och kulturföreningar bedriver stimulerande verksamheter som samtidigt skapar nätverk och värdefulla kontakter.

Det civila samhället är ett omistligt komplement till det offentliga insatser och bidrar till fler vägar in i det svenska samhället. Huvudansvaret för att stötta varje nyanländ individ att komma in i det svenska samhället ligger på det offentliga men det offentliga insatser kommer aldrig att vara tillräckliga. Det har bland annat tydliggjorts under det senaste året när det gäller att akut ta hand om asylsökande. För att hjälpa och välkomna fler nyanlända in i samhället krävs många aktörer varav det civila samhället är centralt. Vi anser att det är rimligt att det offentliga bidrar med finansiellt stöd till civilsamhället för verksamhet som kan kopplas samman med asylsökandes och nyanländas väg in i det svenska samhället. Det behövs fler arenor och verksamheter som möjliggör mötesplatser för nyanlända och civilsamhället. Samtidigt måste en tydligare granskning av stöd till olika organisationer göras. Skattemedel ska aldrig gå till organisationer som motverkar jämställdhet och demokratiska principer.

Jan Björklund (L)

Christer Nylander (L)

Tina Acketoft (L)

Emma Carlsson Löfdahl (L)

Roger Haddad (L)

Nina Lundström (L)

Birgitta Ohlsson (L)

Mathias Sundin (L)

Maria Weimer (L)

Allan Widman (L)

Said Abdu (L)

Maria Arnholm (L)

Bengt Eliasson (L)

Robert Hannah (L)

Fredrik Malm (L)

Mats Persson (L)

Lars Tysklind (L)

Barbro Westerholm (L)

Christina Örnebjär (L)

